

**Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.068
про присудження ступеня доктора філософії**

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.068 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки на підставі прилюдного захисту дисертації Сіваєвої Ольги Сергіївни «Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі» за спеціальністю 035 «Філологія» 18 червня 2024 року.

Сіваєва Ольга Сергіївна, 1987 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2012 році магістратуру Житомирського державного університету імені Івана Франка за спеціальністю «Мова і література (англійська)» та здобула кваліфікацію філолога, викладача мови (англійської) та зарубіжної літератури.

З 2022 р. і дотепер працює викладачем кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію виконано в Університеті Грінченка.

Науковий керівник: Цапро Галина Юріївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови та комунікації Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Здобувачка має 20 наукових публікацій за темою дисертації, із яких 19 одноосібні, зокрема: 7 (з них 1 у співавторстві) статей у виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 13 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

1. Сіваєва О. С. Поняттєвий компонент концепту HEALTH у текстах статей газети The Guardian. Нова філологія. Збірник наукових праць.

Запоріжжя. Сер.: Філологія. 2020. №80, том 2. С. 216-220. ISSN видання: 2414-1135. DOI статті: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-33>.

2. Цапро Галина Юріївна, Сіваєва Ольга Сергіївна. Does pandemic have a silver lining? A contrastive corpus study of collocations with pandemic in media texts. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». 2021. ISSN 2519-2558. DOI статті: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2021-11\(79\)-100-103](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2021-11(79)-100-103).

3. Olha Sivaieva. A Comparative Study of HEALTH in Newspaper Articles of the 1980s and 2000s: A Corpus Based Analysis. Філологічний часопис. Збірник наукових праць. Умань. Сер.: Філологія. 2021. №2, том 18. С. 64-74. ISSN 2664- 4495. DOI статті: <https://doi.org/10.31499/2415-8828.2.2021.246088>.

4. Сіваєва О. С. Словосполучення з HEALTH у медіатекстах: корпусний аналіз. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, Сер.: Філологія. 2021. № 2, том 32 (71) С. 200-207. ISSN видання: 2710-4664. DOI статті: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.2-1/34>.

5. Sivaieva O. S. HEALTH: How It Is Seen by Students in Covid Time. Закарпатські філологічні студії, Сер.: Філологія: науковий журнал. Ужгород : Вид-во Гельветика. 2022. № 22, том 2. С. 118-123. ISSN видання: 2663-4899. DOI статті: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.22.2.21>.

6. Sivaieva O. S. Presentation of HEALTH in the Media. Закарпатські філологічні студії, Сер.: Філологія: науковий журнал. Ужгород : Вид-во Гельветика. 2022. № 25, том 2. С. 49-54. ISSN видання: 2663-4899. DOI статті: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.2.9>.

7. Sivaieva O. S. PANDEMIC in 2021 «Economist» Discourse. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, Сер.: Філологія. 2023. № 5, том 34 (73) С. 100-104. ISSN видання: 2710-4664. DOI статті: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.5/17>.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Колесник Олександр Сергійович, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. Об'єкт дослідження «лема HEALTH і колокації з HEALTH» визначений недостатньо прозоро. По-перше, запропонований запис натякає, що йдеться про засоби вербалізації концепту як фрагменту досвіду або одиниця категоризаційної діяльності. Насправді, засоби вербалізації такого концепту значно ширші, ніж лексема health. У свою чергу, «лема» як початкова форма мовної одиниці (або морфофонемічний кластер спільний для різних словоформ), використана для пошуку у корпусі, не може бути повноцінним вербалізатором концепту / поняття, насамперед, у дискурсивному просторі і навряд чи зустрічається у капіталізованій графіці.

У тексті роботи не визначається природа досліджуваного явища та авторська позиція щодо нього. Так, HEALTH ідентифікується як «поняття» (С.4, 9), пор. «В. Успенська [2016] доводить, що поняття HEALTH розкривається через філософське, медичне, валеологічне та соціальне поняття» (С. 54). На С.9 авторка стверджує, що «HEALTH, як показано в дослідженнях, є складником функціонально-семантичних сфер понять LIFE та ACTIVITY, що в антропологічній парадигмі є найближчим оточенням аналізованого концепту». У такому формулюванні концепт і поняття (тобто, рівнорангові, онтологічно тотожні явища) постають оточенням іншого концепту, що не має сенсу. На С.61 йдеться і про концепт і про поняття в цитатах, без прив'язки до об'єкту дослідження. На С. 58 згадується «складна і багатогранна категорія, яка охоплює фізичне, психічне і соціальне здоров'я». Відповідно, у подальшому викладі у роботі наявні розмиті формулювання типу «фізичне HEALTH людини залежить від її генетичної схильності, (С.48)», а власне предмет дослідження «особливості вербалізації HEALTH і

колокацій з HEALTH» виглядає тавтологічним відносно запропонованого об'єкта й, відтак, аморфним.

2. Дискусійним є окреслене середовище функціонування вербалізаторів концепту / поняття HEALTH. Якщо це "дискурсивний простір", то варто було б пояснити як фундаментальні характеристики простору (тяглість, дискретність, сегментна ієрархічність, полева природа тощо) ураховані для інтерпретації особливостей вербалізаторів вказаного референта.

3. Загалом, вказана у темі "вербалізація" розуміється надто широко або навіть аморфно. Практично весь аналіз зведений до виділення тем публікацій в обраних газетах, а глибина інтерпретацій обмежується заувагами щодо позитивної, негативної або нейтральної оцінності. Для роботи, що настільки прив'язана до корпусної лінгвістики, у тексті відверто мало кількісних даних, котрі не верифіковані за допомогою жодних статистичних методів. Запропоновані графічні репрезентації, згенеровані інструментами Sketch Engine і Voyant Tools, потребують коментарів, інтерпретацій та узагальнень. Надмірна залежність від електронних засобів аналізу, які пропонують платформи, дещо затемнюють авторську позицію. Дуже багато діаграм, різноманітних таблиць. Власних інтерпретацій дещо бракує.

4. У роботі зазначено, що корпусні дослідження використовують кількісні показники, щоб знайти типові дистрибутивні моделі в наборі текстів. Варто було б уточнити, які саме дистрибутивні моделі виділені у дисертації.

5. Потребує уточнення вислів «Четвертий етап передбачав застосування семантичної просодії для аналізу оцінного значення та емоційного забарвлення мовних одиниць, пов'язаних із здоров'ям, у медійних текстах, що додало глибини аналізу шляхом вивчення суб'єктивного виміру медійного дискурсу про HEALTH». Семантична просодія сама по собі є явищем динамічним, контекстуально релевантним і реконструйованим та навряд чи може використовуватись як інструмент аналізу.

Наступні твердження містять суттєві протиріччя: «Ще однією спільною

лемою дискурсу The Mirror 1980-х, 2000-х і 2020–2021 років є колокація ALTERNATIVE MEDICINE. Наступною спільною лемою дискурсу The Mirror виступає лема MEDICAL BREAKTHROUGHS AND CURIOSITIES та колокація CELEBRITY HEALTH є спільною (С. 211)»: лема не може дорівнювати колокації, лема не може виглядати як розгорнута синтаксична структура, вислів "лема дискурсу" не має смислу, запис великими літерами виглядає як концептуальна модель, котра, однак, беззмістовна.

6. У твердженні «варто звернутися і до репрезентації семантичної просодії як важливої складової вербалізації HEALTH у медійному дискурсі» (С 216) «репрезентація просодії» виглядає невдало / оманливо.

Бобер Наталія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. На сторінці 10 Ольгою Сергіївною було зазначено: Дослідження фокусується на дискурсивній репрезентації HEALTH через аналіз ключових лем – PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE – та інтерпретації їхньої семантичної просодії у медійному дискурсивному просторі. На мою думку потребує уточнення значення поняття «лема». У роботі не вистачає пояснення чому саме було обрано лемі PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE для аналізу семантичної просодії.

2. З огляду на слушно представлений у дисертаційному дослідженні корпусний аналіз, варто було б більш глибоко пояснити, в чому унікальність коефіцієнта лексичного різноманіття у медійно-дискурсивному просторі.

3. На мою думку, дисертація б набула ще більшої значущості, якби була представлена узагальнена модель як впливає вербалізація поняття «здоров'я» у медійному дискурсі на уявлення суспільства про здоров'я та спосіб життя.

4. Хочу звернути увагу на застосовані методи корпусної лінгвістики

дозволили дисертантці систематично аналізувати великі за обсягом масиви текстів, виявити найчастотніші сполучення слів за темою здоров'я та досліджувати зміни вживання цих термінів з часом. Дисертантка дійсно чітко визначила цільові аспекти дослідження та впевнено їх реалізувала.

5. Робота істотно виграє завдяки численным таблицям, рисункам, які були застосовані у дисертації. Це все покращує візуальне сприйняття матеріалу та певних його положень.

Поворознюк Роксолана Владиславівна, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Навчально-наукового інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зауваження та побажання:

1. Потребує уточнення статус об'єкту дослідження HEALTH. На роботі зустрічається апеляція до цього спочатку як до концепту, потім – концепції, поняття і леми. варто було б більш конкретизувати, що саме є фокусом Вашої розвідки: концепт, концепція, поняття чи лема.

2. Не конкретизовано, чому саме леми PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE вирішені авторкою як ключові для концепту HEALTH. Робота набула б ще більшої вартості, якби було обґрунтування на основі чого зроблено цей висновок: на основі кількісного чи інтерпретаційного аналізу?

3. З огляду на те, що у дисертаційному дослідженні видання The Mirror охарактеризоване як те, що «спрямоване на робітничу аудиторію», варто було б пояснити чим підкріплюється дане твердження.

4. Потребує додаткового емпіричного дослідження підтвердження твердження на ст. 98 про те, що «дієслово affect має негативне забарвлення, але втрачає асоціацію з негативною оцінкою, коли зустрічається в «наукових» реєстрах» та твердженням на с.117 про те, що частіший ужиток іменника care в поєднанні з HEALTH у виданні The Economist свідчить про «більше занепокоєння суспільства цією проблематикою».

5. Наприкінці тексту дослідження варто було б окреслити перспективи

подальших наукових пошуків, а у висновках до розділів перерахувати публікацій дисертантки, де відображені описані результати.

6. Робота Сіваєвої Ольги Сергіївни відповідає рівню, який був заявлений для цієї кваліфікації, яку ми будемо присуджувати.

Жуковська Вікторія Вікторівна, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри міжкультурної комунікації та іншомовної освіти Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка, зауваження та побажання:

1. У дисертації бажано уніфікувати об'єкт дослідження. Наприклад, на ст. 30 роботи зазначено, що «Об'єктом дослідження є лема HEALTH і колокації з HEALTH, але в інших частинах дисертації авторка вказує, що у дослідженні здійснюється «усебічний аналіз концепту HEALTH у медійному дискурсі» (ст.9), аналізується «аналізується вербалізація лемі HEALTH» (ст. 26), розширюються «знання про дискурс HEALTH» (ст.31) та досліджується «поняття HEALTH» (ст. 51, 71, 273).

2. У дисертації вживається поняття «ключові» (н.д., ключові лексичні одиниці, ключові колокації, найчастотніші ключові колокації), проте відсутні чітко визначені критерії, які застосовувалися до встановлення / відбору таких одиниць.

3. У Розділі 3 слід надати детальне пояснення процедури відбору лем та колокацій, які визначаються як «пов'язані» з досліджуваною одиницею HEALTH для аналізу тематичної специфіки аналізованих медіа.

4. У розділі 4 варто аргументувати підстави для аналізу лем PANDEMIC, DOCTOR і VACCINE. До прикладу, на ст. 180, де представлено візуалізацію контекстуально-корпусних синонімів, що складають тезаурус HEALTH, вказані одиниці не відображаються.

5. Високо оцінюючи науковий доробок Сіваєвої Ольги Сергіївни, хочу зазначити, що мені імпонує, що робота присвячена корпусній лінгвістиці, тому що я також захоплююся корпусними дослідженнями і, використання

корпусної методології і корпусних платформ є певним інструментом. І, як і кожен інструмент, дослідник повинен його проаналізувати та інтерпретувати.

Махачашвілі Русудан Кирилевна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження та побажання:

1. Створення Ольгою Сергіївною автономного тематичного корпус, завантаження його в Sketch Engine, а це означає, що Sketch Engine вже працює на основі нейронної мережі і, що корпусна програма уже навчилася на тих даних, які пані Ольга аналізувала в якості емпіричного матеріалу, є дуже цінним. Створивши корпуси, Ольга Сергіївна фактично представила у своїй роботі одне із завдань, які ставить перед собою зараз цифрова лінгвістика. Надано колосальний матеріал, а саме корпуси, які є інструментом для роботи в міжнародних проєктах в галузі цифрової лінгвістики.

2. Дуже перспективними є емпіричні дані та теоретична складова цього дослідження, оскільки це контрольований, тематично обмежений корпус, це чудова площадка для верифікації способів створення із багатокomпонентних термінів і колокацій самого вектора великої мовної моделі.

3. Ольгою Сергіївною вдало поєднано результати обробки різних корпусних інструментів. Але, варто звернути увагу на те, як потрібно аналізувати і обробляти отримані результати. Вважаю, що дослідження має серйозні перспективи і є значущим вкладом для розвитку сучасної цифрової лінгвістики. Відповідно рекомендовано продовжити науковий пошук і практичним застосуванням уже готових напрацювань в галузі цифрової лінгвістики.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.068 присуджує Сіваєвій Ользі Сергіївні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.068

Русудан МАХАЧАШВІЛІ